

Міністерство охорони здоров'я України
Полтавський державний медичний університет

Кафедра патологічної анатомії та судової медицини

«УЗГОДЖЕНО»

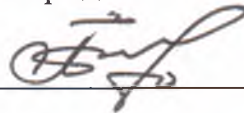
Гарант освітньо-професійної
програми «Педіатрія»

 Тетяна КРЮЧКО

31.08.2022 року

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Голова вченої ради факультету
міжнародного

 Лілія БУРЯ

Протокол від 31.08.2022 р. №1

СИЛАБУС

**ПАТОМОРФОЛОГІЯ
з особливостями дитячого віку**

Обов'язкова навчальна дисципліна

рівень вищої освіти

другий (магістерський) рівень вищої освіти

галузь знань

22 «Охорона здоров'я»

спеціальність

228 «Педіатрія»

кваліфікація освітня

магістр педіатрії

кваліфікація професійна

лікар

освітньо-професійна програма

«Педіатрія»

форма навчання

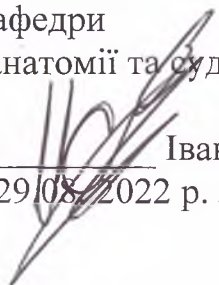
денна

курс та семестри вивчення навчальної
дисципліни

III курс
5-6 семестри

«УХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри
патологічної анатомії та судової медицини

Зав. кафедри Іван СТАРЧЕНКО
Протокол від 29/08/2022 р. № 1

Полтава – 2022

ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЯКІ ВИКЛАДАЮТЬ НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, учене звання	Ройко Наталія Віталіївна - к.мед.н., доцент Проскурня Сергій Анатолійович - к.мед.н., доцент Филенко Борис Миколайович - к.мед.н., доцент
Профайл викладачів	https://path-anatomy.pdmu.edu.ua/team
Контактний телефон	560893
E-mail:	patanatomy@pdmu.edu.ua
Сторінка кафедри на сайті ПДМУ	https://path-anatomy.pdmu.edu.ua/

ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Обсяг навчальної дисципліни

Кількість кредитів / годин – 7 / 210, із них:

Лекції (год.) - 32

Практичні заняття (год.) – 70

Самостійна робота (год.) - 108

Вид контролю – **екзамен**

Політика навчальної дисципліни

Організація освітнього процесу за освітньою компонентою «Патоморфологія з особливостями дитячого віку» реалізується на кафедрі патологічної анатомії та судової медицини Полтавського державного медичного університету відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу в Полтавському державному медичному університеті» та інших діючих нормативних документів (<https://www.pdmu.edu.ua/n-process/department-npr/normativni-dokumenty>).

Проведення освітнього процесу за дисципліною «Патоморфологія з особливостями дитячого віку» в особливих умовах (військовий стан, карантин під час пандемії та ін.) відбувається за допомогою технологій дистанційного навчання, зокрема лекції проводяться з використанням платформи ZOOM, Google Classroom та ін.

Політика навчальної дисципліни визначається системою вимог, які науково-педагогічні працівники пред'являють до здобувачів освіти при вивченні дисципліни «Патоморфологія з особливостями дитячого віку» та ґрунтується на засадах академічної доброчесності.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти з дисципліни передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання;
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної або наукової діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Порушенням академічної доброчесності вважається: академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман.

За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до *відповідальності* згідно нормативних документів.

Кафедра визнає результати навчання, здобуті шляхом неформальної та/або інформальної освіти в порядку, визначеному Положенням про неформальну та інформальну освіту учасників освітнього процесу Полтавського державного медичного університету

Здобувачі освіти, вивчаючи дисципліну «Патоморфологія з особливостями дитячого віку»,
зобов'язані:

- виконувати графік навчального процесу і не допускати невиконання навчального плану та індивідуального навчального плану без поважних на те причин, приходити на заняття своєчасно, відповідно до розкладу занять
- виконувати вимоги з охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії, протипожежної безпеки, передбачені відповідними правилами та інструкціями;
- дотримуватися вимог до зовнішнього вигляду (дрес-коду);
- підтримувати порядок в навчальних кімнатах, дбайливо та охайно відноситись до майна кафедри (меблів, комп'ютерної техніки, підручників, макро-мікропрепаратів);
- не виносити без дозволу науково-педагогічних працівників речі та різне обладнання з навчальних кімнат та кафедри, а в разі умисного пошкодження – компенсувати їх вартість в порядку, визначеному чинним законодавством;
- дотримання морально-етичних принципів перебування на території клінічних баз.

Здобувачам освіти, вивчаючи дисципліну «Патоморфологія з особливостями дитячого віку»,
забороняється:

- протягом заняття виходити з аудиторії без дозволу науково-педагогічного працівника;
- користуватись під час занять мобільним телефоном і іншими засобами зв'язку та отримання інформації без дозволу викладача;
- займатись сторонньою діяльністю, відволікати інших студентів та заважати науково-педагогічному працівнику;
- вживати наркотичні засоби, психотропні речовини та їх аналоги, спиртні напої на кафедрі, палити на території кафедри і перебувати в приміщенні кафедри в стані алкогольного, наркотичного або іншого сп'яніння;
- вчиняти протиправні та аморальні дії, що можуть створити небезпечні умови для здоров'я та/або життя оточуючих, які принижують людську гідність, вживати ненормативну лексику.

Опис навчальної дисципліни

Патоморфологія — навчальна дисципліна, яка дає поняття про структурне підґрунтя хвороб людини для поглибленого засвоєння фундаментальних основ медицини та клінічної картини захворювань з подальшим використанням одержаних знань у практичній роботі лікаря.

Вивчення структурних основ хвороб дитини складається з двох розділів: загальної та клінічної патоморфології (спеціальної патоморфології) і танатології.

Загальна патоморфологія закладає розуміння структурних основ клітинно-органної патології — типових загальнопатологічних процесів, сукупність яких зумовлює морфофункціональні прояви певних захворювань у дітей.

Спеціальна (клінічна) патоморфологія дає знання структурних основ розвитку хвороб дитини та їх клінічних проявів, одужання, ускладнень і наслідків; знання змін захворювань, що розвиваються у зв'язку зі змінами умов життя дитини та навколишнього середовища (патоморфоз); знання хвороб, що виникають унаслідок різноманітних медичних заходів — профілактичних, діагностичних, лікувальних, косметологічних, анестезіологічних, реанімаційних (патологія терапії, реанімаційна патологія, ятрогенії).

Танатологія закладає знання про причини, механізми та види смерті хворих, на яких ґрунтується сучасна випереджальна інтенсивна терапія.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є структурні основи розвитку хвороб дитини, що необхідно для засвоєння клінічних дисциплін, розуміння етіопатогенезу, клінічної картини захворювань, формування клініко-анатомічного мислення із подальшим використанням отриманих знань у практичній роботі лікаря-педіатра.

Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни (міждисциплінарні зв'язки) базуються на знаннях, отриманих здобувачами другого (магістерського) рівня вищої освіти при вивченні анатомії людини з особливостями дитячого віку, гістології, цитології та ембріології з особливостями дитячого віку, фізіології з особливостями дитячого віку; інтегрується з вивченням патофізіології з особливостями дитячого віку, фармакології,

мікробіології, вірусології та імунології, що передбачає формування умінь застосувати знання з патоморфології з особливостями дитячого віку у процесі подальшого навчання та професійній діяльності.

Дисципліни, для вивчення яких потрібні знання, уміння і навички, що здобуваються після закінчення вивчення даної дисципліни: внутрішня медицина, в т.ч. ендокринологія з особливостями дитячого віку, педіатрія, в тому числі медична генетика, неврологія з особливостями дитячого віку, фтизіатрія з особливостями дитячого віку, педіатрія з дитячими інфекційними хворобами, соціальна медицина, громадське здоров'я.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни є оволодіння макро-мікроскопічних та молекулярно-ультраструктурних змін організму людини при розвитку різноманітних захворювань.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- Вивчення типових загальнопатологічних процесів, сукупність яких зумовлює морфологічні прояви захворювань.
- Вивчення структурного підґрунтя розвитку хвороб та їх клінічних проявів, структурних основ одужання, ускладнень та наслідків.
- Вивчення методів патоморфологічних досліджень: аутопсія, біопсія, дослідження біопсійного матеріалу, експериментальне моделювання захворювань.

Компетентності та результати навчання згідно з освітньо-професійною програмою, формуванню яких сприяє дисципліна

Інтегральна компетентність	
Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності в галузі охорони здоров'я за спеціальністю 228 «Педіатрія» в умовах неповної або обмеженої інформації з урахуванням можливостей інноваційної медицини в мультидисциплінарному контексті соціальної та етичної відповідальності.	
Загальні компетентності	
ЗК1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК2	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
ЗК3	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК4	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
ЗК5	Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
ЗК6	Здатність приймати обґрунтовані рішення.
ЗК7	Здатність працювати в команді.
ЗК8	Навички міжособистісної взаємодії.
ЗК9	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
ЗК11	Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	
СК2	Здатність до визначення необхідного переліку лабораторних та інструментальних досліджень та оцінки їх результатів.
СК11	Навички виконання медичних маніпуляцій
СК21	Здатність створювати й впроваджувати науково-дослідні проекти в системі охорони здоров'я.
СК22	Наслідування принципів дотримання фахової та академічної доброчесності з усвідомленням відповідальності за достовірність представлених наукових результатів.

Програмні результати навчання:

знати:

- ПРН 3. Знати будову, особливості функціонування окремих органів і систем у дорослих та дітей різного віку в цілому в нормі, при розвитку патологічних процесів, захворювань;

вміти використовувати набуті знання в подальшому навчанні та у практичній діяльності лікаря.

вміти:

- ПРН1. Володіти фундаментальними знаннями з базових та клінічних біомедичних наук у сфері професійної діяльності. Вміти здійснювати фахову діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань для здійснення безперервного професійного розвитку.
- ПРН2. Вміти отримувати й використовувати спеціалізовані концептуальні знання для майбутніх наукових здобутків у сфері охорони здоров'я, при проведенні досліджень, критичному осмисленні проблем у сфері медицини та дотичних до неї міждисциплінарних проблем.
- ПРН27. Дотримуватися вимог етики, біоетики та деонтології у своїй фаховій діяльності.
- ПРН28. Організовувати необхідний рівень індивідуальної безпеки (власної та осіб, про яких піклуються) у разі виникнення типових небезпечних ситуацій в індивідуальному полі діяльності.

Результати навчання для дисципліни «Патоморфологія з особливостями дитячого віку»:
по завершенню вивчення навчальної дисципліни «Патоморфологія з особливостями дитячого віку» здобувачі вищої освіти повинні:

знати: морфологічні основи головних загально-патологічних процесів і хвороб людини в різні вікові періоди

вміти: оцінювати інформацію щодо діагнозу в умовах закладу охорони здоров'я, його підрозділу, використовуючи знання про структурне підґрунтя хвороб, на підставі результатів розтину та методів прижиттєвої діагностики хвороб у різні вікові періоди.

Тематичний план лекцій

за модулями із зазначенням основних питань, що розглядаються на лекції

№ з/п	Назва теми	К-ть год.
	Модуль 1. ПАТОМОРФОЛОГІЯ З ОСОБЛИВОСТЯМИ ДИТЯЧОГО ВІКУ.	
1	Предмет і задачі патоморфології. Основні етапи розвитку патологічної анатомії. Методи патологоанатомічної діагностики. Загальна характеристика порушення обміну речовин. Клітинні дистрофії. Морфологічні зміни екстрацелюлярного матриксу (строми) як відповідь на пошкодження (стромально-судинні дистрофії). 1. Патоморфологія, як навчальна дисципліна, предмет і задачі патоморфології. 2. Основні етапи розвитку патоморфології. 3. Методи патологоанатомічної діагностики. 4. Дистрофія, як один з видів пошкодження. Принципи класифікації дистрофій. 5. Морфологічна суть, причини та механізми дистрофій. 6. Паренхіматозні диспротеїнози, класифікація, морфологічна характеристика. 7. Паренхіматозні ліпідози, морфологічна характеристика, наслідки. 8. Паренхіматозні глікоgenoзи, морфологічна характеристика, наслідки. 9. Позаклітинне накопичення білків, вуглеводів та ліпідів. 10. Класифікація, морфологічна характеристика стромально-судинних дистрофій.	2
2.	Запалення: причини, морфогенез. Патоморфологія ексудативного запалення. 1. Визначення поняття запалення, його біологічна суть. 2. Етіологічні фактори запалення та фази запальної реакції. 3. Альтерація: визначення, види та механізм дії медіаторів запалення. 4. Ексудація: визначення, стадії розвитку, їх морфологічна суть. 5. Проліферація: визначення, клітинний склад проліферату, біологічна суть. 6. Визначення ексудативного запалення, види, морфологічна характеристика.	2
3.	Проліферативне (продуктивне) запалення. Імуно-патологічні процеси. 1. Визначення поняття продуктивного запалення, його основні морфологічні ознаки, характер перебігу, причини, класифікація.	2

	2. Інтерстиційне запалення: причини, морфологічна характеристика, локалізація, наслідки. 3. Гранульоматозне запалення: визначення гранульоми, стадії морфогенезу; види гранульом в залежності від клітинного складу. 4. Поліпи та кондиломи: причини, локалізація, макро- та мікроскопічна характеристика. 5. Молекулярно-патоморфологічні основи імунної відповіді. 6. Амілоїдоз, визначення, морфологічна характеристика. 7. Класифікація та морфологічна характеристика реакцій гіперчутливості. 8. Визначення, етіологія, патогенез аутоімунних захворювань. 9. Морфологічні прояви реакції відторгнення трансплантату. 10. Поняття про імунодефіцитні стани. 11. Макро-, мікроскопічні прояви окремих імунодефіцитних станів.	
4.	Регенерація. Структурні основи фізіологічної адаптації органів і клітин. Морфологія процесів акомодатії клітин. Компенсаторно-приспосувальні процеси. 1. Регенерація, визначення, види та форми. 2. Структурні основи фізіологічної адаптації органів і клітин. 3. Морфологія процесів акомодатії клітин. Визначення поняття “приспосовання” і “компенсація”. 4. Основні види та стадії розвитку компенсаторно-приспосувальних процесів 5. Визначення гіпертрофії, класифікація за механізмом розвитку. 6. Визначення і види гіперплазії. 7. Види загоювання ран. 8. Визначення атрофії, її види за механізмом розвитку і поширеністю. 9. Визначення понять: метаблазія фіброз, склероз, цироз, етіологія, наслідки	2
5.	Онкогенез. Пухлини з епітелію. 1. Фактори ризику пухлинного росту. Передракові стани і зміни, їхня сутність, морфологія. 2. Біологія пухлинного росту. Морфогенез пухлин. Пухлинний ангиогенез. 3. Прогресія і гетерогенність пухлин. Номенклатура і принципи класифікації пухлин. Гістогенез і диференціювання пухлин. Основні властивості пухлин. 4. Особливості будови, паренхіма і строма пухлин. Види росту пухлин. 5. Найважливіші клініко-патологічні прояви пухлинного росту. Метастазування. 6. Порушення гомеостазу організму. Вторинні зміни в пухлині. Ракова кахексія. 7. Доброякісні і злоякісні пухлини: різновиди, порівняльна характеристика. 8. Загальна характеристика органонеспецифічних пухлин з епітелію. Доброякісні і злоякісні пухлини з епітелію органонеспецифічні.	2
6.	Неепітеліальні (мезенхімальні) пухлини. Меланоцитарні пухлини. 1. Класифікація неепітеліальних пухлин. 2. Пухлини із сполучної тканини: класифікація, локалізація, перебіг, прогноз. 3. Пухлини з м'язової тканини: класифікація, локалізація, будова, прогноз. 4. Судинні пухлини: класифікація, локалізація, будова, перебіг, прогноз. 5. Пухлини з меланінутворюючої тканини: класифікація, локалізація, будова, прогноз, передпухлинні стани.	2
7.	Пухлини гемопоетичної та лімфоїдної тканини. 1. Визначення, етіологія, патогенез лейкозів. 2. Поняття про гострий та хронічний лейкози. 3. Класифікація та морфологічна характеристика гострих лейкозів 4. Класифікація та морфологічна характеристика хронічних лейкозів, причини смерті. 5. Визначення, етіологія, патогенез лімфом.	2

	6. Класифікація та морфологічна характеристика неходжкінських лімфом. 7. Етіологія, класифікація та патогенез хвороби Ходжкіна. 8. Морфологічна характеристика та диференційна діагностика видів ходжкінських лімфом.	
8.	Атеросклероз та артеріосклероз. Гіпертонічна хвороба та симптоматичні артеріальні гіпертензії. Ішемічна хвороба серця. 1. Етіологія морфогенез і патоморфологія атеросклерозу; 2. Етіологія патогенез і патоморфологія гіпертонічної хвороби; 3. Патоморфологія ішемічної хвороби серця.	2
9.	Системні хвороби сполучної тканини з ауто імунізацією. Набуті вади серця. 1. Ревматизм: визначення, загальні дані (епідеміологія, фактори ризику). 2. Клініко-морфологічні форми ревматизму 3. Морфологічні зміни при різних формах ревматизму. 4. Екстракардіальні форми ревматизму. 5. Ускладнення ревматизму. 6. Визначення та класифікація набутих вад серця. 7. Ревматоїдний артрит. Морфогенез, морфологія суглобових проявів, (стадії прогресування ревматоїдного поліартриту, ускладнення і наслідки). 8. Хвороба Бехтерева: патологічна анатомія. 9. Системний червоний вовчак: патологічна анатомія, імуноморфологічні зміни в шкірі, судинах, серці, нирках. Ускладнення, причини смерті. 10. Системна склеродермія: патологічна анатомія, вісцеральні прояви, ускладнення, причини смерті. 11. Дерматоміозит: патологічна анатомія, клініко-анатомічні форми. Ускладнення, причини смерті.	2
10	Туберкульоз. 1. Визначення туберкульозу, етіологія, патогенез, шляхи зараження. 2. Компоненти первинного комплексу при туберкульозі. 3. Варіанти прогресування первинного туберкульозу. 4. Клініко-анатомічні форми гематогенного туберкульозу, морфологічна характеристика. 5. Клініко-анатомічні форми вторинного туберкульозу, морфологічна характеристика. 6. Ускладнення та причини смерті при туберкульозі	2
11.	Захворювання органів дихання. 1. Визначення поняття гострі бронхіти, етіологія, патогенез. 2. Макро- мікроскопічна характеристика гострих бронхітів, вікові особливості. 3. Визначення поняття пневмонії. Етіологія, патогенез, класифікація, клініко-морфологічні форми пневмоній. 4. Макро- мікроскопічна характеристика крупозної пневмонії, бронхопневмонії, інтерстиційної пневмонії, ускладнення. 5. Хронічний бронхіт, визначення, морфологічна характеристика, ускладнення. 6. Бронхоектази, визначення, морфологічні зміни в легенях при бронхоектатичній хворобі та її ускладнення. 7. Емфізема, пневмофіброз: визначення, класифікація, морфологічні зміни, ускладнення. 8. Рак легень, класифікація, морфологічна характеристика	2
12.	Хвороби нирок. 1. Класифікація захворювань нирок. 2. Етіологія та патогенез гломерулонефриту; ниркові та позаниркові симптоми при гломерулонефриті; класифікація за топографією процесу, за характером	2

	тканинних реакцій та за складом ексудату; макро- та мікроскопічні особливості гострого, підгострого та хронічного гломерулонефриту. 3. Невротичний синдром: визначення, класифікація, етіологія, патогенез, патологічна анатомія, наслідки. 4. Амілоїдоз нирок: визначення, етіологія, патогенез, патологічна анатомія амілоїдозу за стадіями; ускладнення, причини смерті. 5. Гострі та хронічні тубулопатії: визначення, етіологія, патогенез, патологічна анатомія, ускладнення, причини смерті. 6. Нирковокам'яна хвороба: визначення, етіологія, патогенез, патологічна анатомія, ускладнення, причини смерті. 7. Інтерстиційний нефрит: визначення, етіологія, патогенез, патологічна анатомія, ускладнення, причини смерті. 8. Пієлонефрит: етіологія, патогенез, патологічна анатомія, причини смерті. 9. Нефросклероз: визначення, види, причини, наслідки. 10. Хронічна ниркова недостатність: визначення, патологічна анатомія, наслідки	
13.	Хвороби органів травлення. 1. Визначення поняття «гастрит» та «рак шлунку». Класифікація гастритів за перебігом та локалізацією процесу. 2. Макро- та мікроскопічні зміни в шлунку при різних формах гострого гастриту. 3. Класифікація хронічних гастритів за типом. 4. Патоморфологія стадій хронічного гастриту. 5. Макро- та мікроскопічні форми раку шлунку. 6. Визначення поняття виразкова хвороба. Макро- та мікроскопічну характеристика гострої та хронічної виразки шлунку та дванадцятипалої кишки. 7. Можливі ускладнення та причини смерті від виразкової хвороби.	2
14.	Хвороби печінки, жовчовивідної системи та підшлункової залози 1. Визначення поняття «гепатози», їх класифікація. 2. Патоморфологія гострих та хронічних гепатозів в різних стадіях. 3. Визначення, етіологія гепатитів. 4. Особливості патоморфології вірусного гепатиту А, В. алкогольного гепатиту. 5. Особливості та форми хронічних гепатитів. 6. Цирози: визначення, етіологія, класифікація. 7. Макро- мікроскопічні зміни печінки при цирозах. 8. Макро- та мікроскопічна характеристика раку печінки	2
15	Хвороби чоловічої та жіночої статеві системи. Патологія вагітності, післяпологового періоду і плаценти. Захворювання молочної залози. 1. Класифікація хвороб статевих органів. 2. Дисгормональні захворювання жіночої та чоловічої статеві системи. 3. Морфологічні прояви ендокринопатії, клініко-морфологічні форми. 4. Морфологічні форми дисплазії епітелію шийки матки згідно ступеня по класифікації ВОЗ, залозистої гіперплазії ендометрію. 5. Дисгормональні захворювання молочної залози у жінок, морфологічні прояви. 6. Гінекомастія у чоловіків, наслідки. 7. Основні пухлини органів статеві системи у жінок та чоловіків, морфологічні форми, прояви, ускладнення та наслідки. 8. Класифікація захворювань вагітності та післяпологового періоду. 9. Гестози вагітних, етіопатогенез, морфологія водянки, нефропатії, еклампсії. 10. Етіологія патогенез та морфологія позаматкової вагітності. 11. Патоморфологія абортів, передчасних пологів. 12. Етіологія, патоморфологія міхурового заносу, хоріонепітеліоми	2
16	Пре- та перинатальна патологія.	2

	1. Недоношеність і переношеність. Затримка внутрішньоутробного розвитку плода (ЗВУР). Клініко-морфологічна характеристика, прогноз. 2. Пологова травма: класифікація, морфологічна характеристика. 3. Гемолітична та геморагічна хвороби немовлят: морфологічна характеристика. 4. Хвороби легень перинатального періоду (пневмопатії): морфологічні прояви. 5. Асфіксія (пре- та інтранатальна): морфологічна характеристика. Наслідки. 6. Внутрішньоутробні інфекції: морфологічні прояви. 7. Морфологія неінфекційних фетопатій. 8. Уроджені вади розвитку: морфологічна характеристика	
	Всього годин.	32

Теми семінарських занять навчальною програмою не передбачені.

Теми практичних занять за модулями і змістовими модулями
із зазначенням основних питань, що розглядаються на практичному занятті

№	Назва теми	К-ть год.
	Модуль 1. ПАТОМОРФОЛОГІЯ З ОСОБЛИВОСТЯМИ ДИТЯЧОГО ВІКУ. <i>Змістовий модуль 1. Вступ. Розлади кровообігу. Морфологія ушкодження та загибелі клітин і тканин.</i>	
1.	Вступ до патоморфології. Предмет і задачі патоморфології. Основні етапи розвитку патоморфології. Методи патологоанатомічної діагностики. Визначення початкового рівня знань. 1. Патоморфологія, як навчальна дисципліна. 2. Предмет і завдання патоморфології. 3. Основні етапи розвитку патоморфології. 4. Методи патологоанатомічної діагностики.	2
2.	Морфологічні зміни клітин як відповідь на стресорне та токсичне пошкодження (клітинні дистрофії). Патоморфологія накопичення складних білків. Порушення обміну ліпідів. 1. Дистрофія, як один з видів пошкодження. Принципи класифікації дистрофій. 2. Морфологічна суть та причини дистрофій. Механізми розвитку дистрофій. 3. Паренхіматозні диспротейнози, загальна характеристика, класифікація. 4. Гіаліново-крапельна, гідро пічна, рогова дистрофії: морфологічна характеристика, наслідки. 5. Паренхіматозні ліпідози, морфологічна характеристика, наслідки. 6. Паренхіматозні глікогенози, морфологічна характеристика, наслідки. 7. Патоморфологія накопичення складних білків: мукоїдне набухання, фібриноїдне набухання, гіаліноз: морфологічна характеристика, наслідки. 8. Порушення обміну ліпідів: морфологічна характеристика, наслідки.	2
3.	Патоморфологія кумуляції продуктів порушеного метаболізму. Розлади обміну заліза й метаболізму гемоглобіногенних пігментів, патоморфологічні прояви порушення утворення меланіну, обміну нуклеопротейдів та міді. Звапніння (кальциноз) тканин. Утворення каменів в органах. 1. Класифікація ендогенних пігментів (хромопротейдів) за походженням. 2. Види гемоглобіногенних пігментів, що утворюються в організмі в нормі та при патології. 3. Гемосидероз: класифікація, причини, види в залежності від механізму розвитку, макро- та мікроскопічна характеристика, методика гістохімічного виявлення гемосидерину. 4. Патоморфологічні прояви порушення обміну білірубіну: види жовтяниць за механізмом розвитку, морфологічні прояви.	2

	5. Гематини: гемомеланін, солянокислий гематин; причини утворення, локалізація пігментів, морфологічні зміни в органах. 6. Порфірія: причини, морфологічні прояви. 7. Патоморфологічні прояви порушення обміну меланіну; причини, поширеності, макро- та мікроскопічні прояви. 8. Ліпофусциноз: причини, морфологічні прояви в органах, що уражаються. 9. Патоморфологічні прояви порушення обміну нуклеопротейдів: клініко-морфологічна характеристика. 10. Кальцинози (звাপніння): суть процесу, види звাপнінь в залежності від механізму розвитку. 11. Патоморфологія порушення обміну міді, основні причини та ускладнення. 12. Конкременти: класифікація, основні причини утворення та ускладнення.	
4.	Некроз. Клініко-морфологічні форми некрозу. Селективна загибель спеціалізованих клітин: патогенно індукований апоптоз, селективна загибель клітин індукована імунною системою та руйнування клітин активованим комплементом. Особливості некрозу в дитячому віці. 1. Некроз: визначення, терміни і фази розвитку. 2. Морфологічна характеристика коагуляційного, колікваційного некрозів, гангрени, секвестру, наслідки. 3. Визначення, класифікація, види та морфологічна характеристика інфаркту. 4. Апоптоз: визначення, молекулярні механізми, термін розвитку, мікроскопічні прояви, наслідки. 5. Селективна загибель клітин індукована імунною системою. та руйнування клітин активованим комплементом. 6. Особливості некрозу в дитячому віці.	2
5.	Гострі та хронічні системні розлади кровообігу. Регіонарні розлади кровообігу (гіперемія, ішемія, плазморагія, кровотеча та крововилив). Порушення утворення й обігу лімфи. 1. Розлади кровообігу, визначення, класифікація. 2. Гострі та хронічні системні розлади кровообігу, причини, морфологічна характеристика змін у внутрішніх органах. 3. Системні розлади кровообігу які пов'язані зі збільшенням кровонаповнення (загальне повнокрів'я), морфологічна характеристика. 4. Системні розлади кровообігу, які пов'язані зі зменшенням кровонаповнення (загальне недокрів'я), морфологічна характеристика змін в органах. 5. Регіонарні (місцеві) розлади кровообігу: артеріальна гіперемія (повнокрів'я) венозна гіперемія (повнокрів'я), морфологічна характеристика. 6. Кровотеча та крововилив. Визначення термінів, класифікація кровотечі за механізмом виникнення; наслідки кровотеч. 7. Хронічне недокрів'я (ішемія) – визначення, причини виникнення, механізм розвитку, морфологічні прояви, наслідки, значення. 8. Стаз, плазморагії – причини виникнення, механізм розвитку, морфологічні прояви, наслідки, значення. 7. Шок, класифікація, патологоанатомічні прояви.	2
6.	Порушення гемостазу: геморагічний синдром, тромбоз, ДВЗ-синдром. Емболія. Змістовий модульний контроль. Практичні навички. 1. Види порушення гемостазу. 2. Визначення терміну «тромбоз», фази та механізм тромбоутворення. 3. Види тромбів, відмінності тромбу від посмертних кров'яних згортків, наслідки тромбоутворення. 4. ДВЗ-синдром, визначення, класифікація, наслідки.	2

	9. Визначення видів емболій в залежності від походження ембола. Наслідки емболій для організму.	
7.	Порушення гемостазу: геморагічний синдром, тромбоз, ДВЗ-синдром. Емболія. Тромбоемболія легеневої артерії. Підсумкове заняття. Практичні навички. 5. Порушення гемостазу, види. 6. Визначення терміну «тромбоз», фази та механізм тромбоутворення. 7. Види тромбів, відмінності тромбу від посмертних кров'яних згортків, наслідки тромбоутворення. 8. ДВЗ-синдром, визначення, класифікація, наслідки. 9. Визначення видів емболій в залежності від походження ембола. Наслідки емболій для організму. 10. Тромбоемболія легеневої артерії, причини, види, наслідки.	2
	<i>Змістовий модуль 2. Запалення. Регенерація, процеси адаптації та компенсації. Імуно-патологічні процеси.</i>	
8.	Запалення: патогенез, класифікація. Патоморфологія ексудативного запалення. Патоморфологія ексудативного запалення в різні вікові періоди. 1. Визначення поняття запалення, його біологічна суть. Етіологічні фактори запалення та фази запальної реакції. 2. Альтерація: визначення, види та механізм дії медіаторів запалення. 3. Ексудація: визначення, стадії розвитку, їх морфологічна суть. 4. Проліферація: визначення, клітинний склад проліферату, біологічна суть. 5. Визначення ексудативного запалення, види. 6. Серозне, фібринозне, гнійне, гнильне, геморагічне, катаральне запалення, причини та локалізація; морфологія, наслідки. 7. Патоморфологія ексудативного запалення в різні вікові періоди.	2
9.	Проліферативне (продуктивне) запалення: патогенез, класифікація. Банальне проліферативне запалення. Специфічне проліферативне запалення. 1. Визначення поняття продуктивного запалення, його основні морфологічні ознаки, характер перебігу, причини, класифікація. 2. Інтерстиційне запалення: причини, морфологічна характеристика, локалізація, наслідки. 3. Гранульоматозне запалення: визначення гранульоми, стадії морфогенезу; види гранульом в залежності від клітинного складу. 4. Специфічні гранульоми, загальна характеристика. 5. Макро-мікроскопічна характеристика туберкульозної, сифілітичної, лепрозної, склеромної гранульом, наслідки. 6. Поліпи та кондиломи: причини, локалізація, макро- та мікроскопічна характеристика.	2
9.	Імуно-патологічні процеси. Молекулярно-патоморфологічні основи імунної відповіді. Імунна система в пренатальний і постнатальний період. Патологія імунних процесів: амілоїдоз, реакції гіперчутливості, реакція відторгнення трансплантату. Особливості первинної і вторинної імунної недостатності у дітей. Аутоімунні хвороби. 1. Молекулярно-патоморфологічні основи імунної відповіді. 2. Імунна система в пренатальний і постнатальний період. 3. Амілоїдоз, визначення, морфологічна характеристика. 4. Класифікація та морфологічна характеристика реакцій гіперчутливості. 5. Класифікація патологічних змін імунної відповіді. 6. Морфологічні прояви реакції відторгнення трансплантату. 7. Поняття про імунодефіцитні стани. 8. Макро-, мікроскопічні прояви окремих імунодефіцитних станів.	2

	9. Особливості первинної і вторинної імунної недостатності у дітей. 10. Визначення, етіологія, патогенез аутоімунних захворювань.	
10.	Регенерація: фізіологічна, репаративна, дисрегенерація. Відновлення ушкоджених тканин та органів. Компенсаторно-приспосувальні процеси, фази розвитку. Змістовий модульний контроль. Практичні навички. 1. Регенерація, визначення, види та форми. 2. Структурні основи фізіологічної адаптації органів і клітин. 3. Визначення поняття “приспосування” і “компенсація”. 4. Основні види та стадії розвитку компенсаторно-приспосувальних процесів 5. Визначення гіпертрофії, класифікація за механізмами розвитку. 6. Робоча гіпертрофія серця: причини, механізм розвитку, макро- і мікроскопічні зміни в стадії закріплення (компенсації) і в стадії декомпенсації, наслідки. 7. Визначення і види гіперплазії. 8. Види загоювання ран. 9. Визначення атрофії, її види за механізмами розвитку і поширеністю. 10. Метаплазія: визначення, причини, морфологія, наслідки.	2
<i>Змістовий модуль 3. Пухлини.</i>		
11.	Онкогенез. Особливості та види росту доброякісних і злоякісних пухлин. Морфологічна характеристика основних етапів розвитку злоякісних пухлин. Патоморфологічна класифікація пухлин. 1. . Поняття про онкогенез, сучасні погляди на етіологічні фактори та механізми онкогенезу. 2. Визначення пухлини, класифікація пухлин за клінічним перебігом. 3. Зовнішній вигляд пухлин. Види росту пухлин. 4. Мікроскопічна будова пухлин, види атипізму та їх характеристика. 5. Вторинні зміни в пухлинах. Вплив пухлин на організм. 6. Етапи розвитку злоякісної пухлини, факультативний та облігатний передраки, характеристика стадій неінвазивного та інвазивного росту пухлини. 7. Поняття про метастазування пухлин, основні шляхи метастазування. 8. Диференціальна діагностика доброякісних та злоякісних пухлин. 9. Номенклатура та принципи класифікації пухлин	2
12.	Пухлини з епітелію: доброякісні та злоякісні органонеспецифічні епітеліальні пухлини. Загальні уявлення про органоспецифічні епітеліальні пухлини. 1. Поняття та класифікація пухлин з епітелію. 2. Папілома: визначення, локалізація, патоморфологія, наслідки. 3. Аденоми: визначення, класифікація, локалізація, патоморфологія, наслідки. 4. Рак, визначення, класифікація, морфологічна характеристика карцином. 5. Визначення терміну «рак на місці», значення, наслідки 6. Морфологія, види, наслідки плоскоклітинних карцином. 7. Морфологія, види, наслідки аденокарцином. 8. Морфологія, види наслідки недиференційованих епітеліальних карцином. 9. Класифікація, гістогенез органоспецифічних епітеліальних пухлин. 10. Патоморфологія, локалізація, наслідки базаліоми.	2
13.	Доброякісні та злоякісні неепітеліальні пухлини (мезенхімальні). Саркома: особливості розвитку й метастазування. Пухлини фібробластичного, міофібробластичного та фіброгістіоцитарного генезу. Пухлини з жирової та м'язової тканини, пухлини з судин, кістко- та хрящотворювальні пухлини. Меланоцитарні пухлини. Пухлини центральної та периферійної нервової системи. 1. Загальна характеристика пухлин, що походять з мезенхіми, їх класифікація. 2. Морфологічна характеристика добро- та злоякісних пухлин сполучної тканини.	2

	3. Морфологічна характеристика добро- та злоякісних пухлин м'язової тканини. 4. Морфологічна характеристика добро- та злоякісних пухлин кісткової тканини. 5. Морфологічна характеристика добро- та злоякісних пухлин жирової тканини. 6. Морфологічна характеристика добро- та злоякісних пухлин з кровоносних та лімфатичних судин. 7. Морфологічна характеристика добро- та злоякісних пухлин хрящової тканини. 8. Невуси, різновиди, морфологічна характеристика. 9. Меланома, клініко-морфологічні форми. 10. Класифікація, морфологічна характеристика пухлин з нервової тканини і оболонок мозку. 11. Пухлини периферійної нервової системи.	
14.	Пухлини гемопоетичної та лімфоїдної тканини. 1. Визначення, етіологія, патогенез лейкозів. 2. Поняття про гострий та хронічний лейкози. 3. Класифікація та морфологічна характеристика гострих лейкозів, причини смерті. 4. Класифікація та морфологічна характеристика хронічних лейкозів, причини смерті. 5. Визначення, етіологія, патогенез лімфом. 6. Класифікація та морфологічна характеристика неходжкінських лімфом. 7. Етіологія, класифікація та патогенез хвороби Ходжкіна. 8. Морфологічна характеристика та диференційна діагностика ходжкінських лімфом.	2
15.	<i>* Комп'ютерний модульний контроль. Практичні навички.</i>	2
	<i>Змістовий модуль 4. Хвороби серцево-судинної системи. Хвороби нирок.</i>	
16.	Артеріосклероз та атеросклероз. Гіпертонічна хвороба та симптоматичні артеріальні гіпертензії. 1. Атеросклероз і артеріосклероз: загальні дані (епідеміологія, фактори ризику). 2. Морфологічна характеристика і стадії атеросклерозу, будова атеросклеротичної бляшки. 3. Органні ураження при атеросклерозі. 4. Визначення гіпертонічної хвороби, симптоматичних гіпертоній, їх види. 5. Стадії перебігу гіпертонічної хвороби. 6. Клініко-морфологічні прояви гіпертонічної кризи. 7. Морфологічні зміни артеріол при гіпертонічній хворобі. 8. Морфологія гострих та хронічних змін органів при гіпертонічній хворобі. 9. Клініко-морфологічні форми гіпертонічної хвороби, їх наслідки.	2
17.	Ішемічна хвороба серця. 1. Етіологія, епідеміологія, класифікація ішемічної хвороби серця. 2. Топографія інфаркту міокарда 3. Стадії перебігу, макро-мікроскопічні прояви інфаркту міокарда. 4. Мікроскопічні прояви хронічної ішемічної хвороби серця. 5. Ускладнення та причини смерті при гострій ішемічній хворобі серця. 6. Ускладнення та причини смерті при хронічній ішемічній хворобі серця.	2
18.	Системні захворювання сполучної тканини з аутоімунізацією: ревматизм (особливості міокардиту та ураження головного мозку у дітей), системний червоний вовчак, ревматоїдний артрит системна склеродермія, дерматоміозит, хвороба Бехтерева. Набуті вади серця. 1. Ревматизм: визначення, загальні дані (епідеміологія, фактори ризику). 2. Клініко-морфологічні форми ревматизму 3. Морфологічні зміни при дифузному ендокардиті	

	4. Морфологічні зміни при гострому бородавчатому ендокардиті. 5. Морфологічні зміни при фібро пластичному ендокардиті 6. Морфологічні зміни при поворотньо-бородавчатому ендокардиті. 7. Екстракардіальні форми ревматизму. 8. Особливості міокардиту та ураження головного мозку у дітей 9. Ускладнення ревматизму. 10. Визначення та класифікація набутих вад серця. 11. Ревматоїдний артрит. Морфогенез, морфологія суглобових проявів, (стадії прогресування ревматоїдного поліартриту, ускладнення і наслідки). 12. Хвороба Бехтерева: патологічна анатомія. 13. Системний червоний вовчак: патологічна анатомія, імуноморфологічні зміни в шкірі, судинах, серці, нирках. Ускладнення, причини смерті. 14. Системна склеродермія: патологічна анатомія, вісцеральні прояви, ускладнення, причини смерті. 15. Дерматоміозит: патологічна анатомія, клініко-анатомічні форми. Ускладнення, причини смерті.	
19.	Хвороби нирок. Особливості в дитячому віці. 1. Класифікація захворювань нирок. 2. Визначення, етіологія та патогенез гломерулонефриту; ниркові та позаниркові симптоми при гломерулонефриті; класифікація за топографією процесу, за характером тканинних реакцій та за складом ексудату; макро- та мікроскопічні особливості гострого, підгострого та хронічного гломерулонефриту. 3. Нефротичний синдром: визначення, класифікація, етіологія, патогенез, патологічна анатомія, наслідки. 4. Амілоїдоз нирок: визначення, етіологія, патогенез, патологічна анатомія амілоїдозу за стадіями; ускладнення, причини смерті. 5. Гострі та хронічні тубулопатії: визначення, етіологія, патогенез, патологічна анатомія, ускладнення, причини смерті. 6. Нирковокам'яна хвороба: визначення, етіологія, патогенез, патологічна анатомія, ускладнення, причини смерті. 7. Інтерстиціальний нефрит: визначення, етіологія, патогенез, патологічна анатомія, ускладнення, причини смерті. 8. Пієлонефрит: визначення, етіологія, патогенез, патологічна анатомія, ускладнення, причини смерті. 9. Нефросклероз: визначення, види, причини, наслідки. 10. Хронічна ниркова недостатність: визначення, патологічна анатомія, наслідки	2
20.	Підсумкове заняття. Практичні навички.	2
	<i>Змістовий модуль 5. Хвороби органів травлення.</i> <i>Хвороби гепатобіліарної системи та підшлункової залози.</i>	
21.	Хвороби стравоходу, шлунка та кишок: езофагіти, гастрити, виразкова хвороба, рак шлунка, ентерити, коліти, апендицит. 1. Патоморфологія езофагітів та пухлин стравоходу. 2. Класифікація гастритів та раку шлунка. 3. Етіологія гострих гастритів та раку шлунка. 4. Макро- та мікроскопічні прояви різних форм гострих гастритів. 5. Стадії розвитку хронічного гастриту та їх патоморфологічна характеристика. 6. Макро-мікроскопічна характеристика раку шлунка. 7. Поняття ерозія та виразка, виразкова хвороба. 8. Макроскопічна характеристика гострої та хронічної виразки шлунку та дванадцятипалої кишки. 9. Морфологічна характеристика та можливі ускладнення виразкової хвороби.	2

	10. Патоморфологічна характеристика гострих та хронічних захворювань тонкої, товстої кишки. 11. Апендицит. Визначення поняття. Етіологія та патогенез, патоморфологічна класифікація апендицитів та їх наслідки 12. Пухлини кишечника та їх наслідки.	
22.	Хвороби печінки та підшлункової залози: гепатити, гепатози, панкреатити. 1. Визначення поняття «гепатози», їх класифікація. 2. Етіологія та патогенез гепатозів та гепатитів. 3. Патоморфологія гострих гепатозів в різних стадіях. 4. Характеристика етіологічних факторів хронічного гепатозу. 5. Макро- та мікроскопічні зміни в печінці при хронічному гепатозі. 6. Визначення, етіологія гепатитів. 7. Особливості патоморфології вірусного гепатиту В, алкогольного гепатиту. 8. Особливості та форми хронічних гепатитів. 9. Ускладнення та причини смерті при гепатитах. 10. Визначення, етіопатогенез, класифікація, патоморфологія панкреатитів.	2
23.	Хвороби печінки та жовчного міхура: цирози печінки, холангіти, холецистити, пухлини гепатобіліарної системи. Особливості обмінно-аліментарних цирозів у дітей. 1. Цирози: визначення, етіологія, класифікація. 2. Макро- мікроскопічні зміни печінки при цирозах. 3. Особливості обмінно-аліментарних цирозів у дітей. 4. Макро- та мікроскопічна характеристика раку печінки. 5. Визначення, етіологія, патогенез, класифікація, патоморфологія холециститів. 6. Патоморфологія раку жовчного міхура	2
24.	Кишкові інфекційні хвороби: черевний тиф, сальмонельоз, дизентерія, холера. 1. Дизентерія: визначення поняття, етіологія, патогенез, морфологічна характеристика, ускладнення, наслідки, причини смерті. 2. Черевний тиф: визначення поняття, етіологія, патогенез, морфологічна характеристика, ускладнення, наслідки, причини смерті. 3. Сальмонельоз: визначення поняття, класифікація, етіологія, патогенез, морфологічна характеристика, ускладнення, наслідки, причини смерті. 4. Холера: визначення поняття, класифікація, етіологія, патогенез, морфологічна характеристика, ускладнення, наслідки, причини смерті.	2
25.	Підсумкове заняття. Практичні навички.	2
	<i>Змістовий модуль 6. Хвороби органів дихання. Туберкульоз. Інфекційні хвороби.</i>	
26.	Захворювання органів дихання: гострий бронхіт, пневмонії. Особливості пневмоній у новонароджених та дітей раннього віку. 1. Визначення поняття гострі бронхіти, етіологія, патогенез, класифікація. 2. Макро- мікроскопічна характеристика гострих бронхітів, вікові особливості. 3. Визначення поняття пневмонії. Етіологія, патогенез, класифікація пневмоній. 4. Макро- мікроскопічна характеристика крупозної пневмонії, ускладнення. 5. Макро- мікроскопічна характеристика бронхопневмонії, ускладнення. 6. Макро- мікроскопічна характеристика інтерстиційної пневмонії, ускладнення. 7. Особливості пневмоній у новонароджених та дітей раннього віку.	2
27.	Хронічні неспецифічні захворювання легень: хронічний бронхіт, бронхоектази, емфізема легень, пневмофіброз. Пневмоконіози. Рак легень. 1. Класифікація захворювань, що належать до ХНЗЛ. 2. Хронічний бронхіт, визначення, морфологічна характеристика, ускладнення. 3. Бронхоектази, визначення, морфологічні зміни в легенях при бронхоектатичній хворобі та її ускладнення.	2

	4. Емфізема, пневмофіброз: визначення, класифікація, морфологічні змін в легенях, ускладнення. 5. Пневмокониоз: класифікація, стадії, морфологічна характеристика. 6. Рак легень, класифікація, морфологічна характеристика.	
28.	Туберкульоз. Особливості в дитячому віці. 1. Визначення туберкульозу, етіологія, патогенез, шляхи зараження. 2. Компоненти первинного комплексу при туберкульозі. 3. Варіанти прогресування первинного туберкульозу. 4. Клініко-патогенетичні умови розвитку гематогенного туберкульозу. 5. Клініко-анатомічні форми гематогенного туберкульозу, морфологічна характеристика. 6. Клініко-анатомічні форми вторинного туберкульозу, морфологічна характеристика. 7. Ускладнення та причини смерті при туберкульозі.	2
29.	Інфекційні хвороби дитячого віку: дифтерія, менінгококова інфекція, скарлатина. Вірусні повітряно-краплинні інфекції: кір, грип, Covid-19. ВІЛ-інфекція. 1. Дифтерія, визначення поняття, макро-мікроскопічна характеристика, ускладнення, наслідки. 2. Скарлатина, визначення поняття, макро-мікроскопічна характеристика, ускладнення, наслідки. 3. Менінгококова інфекція, визначення поняття, форми, макро-мікроскопічна характеристика, ускладнення, наслідки. 4. Етіологія, патогенез кору, грипу, Covid-19. 5. Макро- мікроскопічна характеристика кору, грипу, Covid-19. 6. Етіологія, патогенез ВІЛ-інфекції. 7. Макро- мікроскопічна характеристика ВІЛ-інфекції в залежності від тяжкості перебігу. Стадії ВІЛ-інфекції.	2
30.	Підсумкове заняття. Практичні навички.	2
	<i>Змістовий модуль 7. Хвороби вагітності, та післяпологового періоду. Хвороби пре- та перинатального періоду. Сепсис. Хвороби ендокринних залоз.</i>	
31.	Хвороби чоловічої та жіночої статеві системи. Захворювання молочної залози. 1. Класифікація хвороб статевих органів. 2. Дисгормональні захворювання жіночої та чоловічої статеві системи. 3. Морфологічні прояви енцефаліти, клініко-морфологічні форми. 4. Морфологічні форми дисплазії епітелію шийки матки згідно ступеня по класифікації ВОЗ. 5. Морфологічні форми залозистої гіперплазії ендометрію. 6. Дисгормональні захворювання молочної залози у жінок, морфологічні прояви. 7. Поняття гінекомастії у чоловіків, наслідки. 8. Фонові захворювання статеві системи жінок, на тлі яких можливе виникнення пухлин органів статеві системи. 9. Основні пухлини органів статеві системи у жінок та чоловіків, морфологічні форми, прояви, ускладнення та наслідки.	2
32.	Патологія вагітності, післяпологового періоду і плаценти. Сепсис новонароджених. 1. Класифікація захворювань вагітності та післяпологового періоду. 2. Характеристика гестозів вагітних, етіологію, патогенез, морфологію водянки, нефропатії, еклампсії. 3. Загальна характеристика гестозів, етіологія, патогенез та морфологічні прояви еклампсії. 4. Етіологія патогенез та морфологія позаматкової вагітності.	2

	5. Патоморфологія абортів, передчасних пологів. 6. Етіологія, патоморфологія міхурового заносу, хоріонепітеліоми 7. Визначення поняття та особливості сепсису. 8. Місцеві зміни при сепсисі та загальні зміни при сепсисі 9. Класифікація сепсису за етіологією, за входними воротами. Клініко-морфологічні форми сепсису. Патоморфоз сепсису. 10. Сепсис новонароджених. 11. Особливості сучасного сепсису і його профілактика.	
33.	Пре- та перинатальна патологія. 1. Недоношеність і переносеність. Затримка внутрішньоутробного розвитку плода (ЗВУР). Клініко-морфологічна характеристика, прогноз. 2. Пологова травма: класифікація, морфологічна характеристика. 3. Гемолітична та геморагічна хвороби немовлят: морфологічна характеристика. 4. Хвороби легень перинатального періоду (пневмопатії): морфологічні прояви. 5. Асфіксія (пре- та інтранатальна): морфологічна характеристика. Наслідки. 6. Внутрішньоутробні інфекції: морфологічні прояви. 7. Морфологія неінфекційних фетопатій. 8. Уроджені вади розвитку: морфологічна характеристика	2
34.	Хвороби ендокринної системи: гіпоталамо-гіпофізарні порушення, патологія наднирникових залоз, щитоподібної залози, ендокринного апарату підшлункової залози. Особливості цукрового діабету у дітей. 1. Класифікація хвороб ендокринної системи. 2. Поняття гігантизм та акромегалія, морфологічні прояви. 3. Причини та патогенез, морфологічні прояви нецукрового діабету, ускладнення, наслідки. 4. Етіологія, патогенез, ускладнення, причини смерті хворих на цукровий діабет, морфологічні зміни в організмі людини, хворих на цукровий діабет. 5. Особливості цукрового діабету у дітей. 6. Етіологія, патогенез, ускладнення, причини смерті при хворобі Базеда. 7. Морфологічні особливості первинного та вторинного гіперпаратиреозу. 8. Основні морфологічні прояви в надниркових залозах та в організмі при хворобі Адисона та синдромі Уотерхауса-Фридеріксена.	2
35.	<i>*Комп'ютерний контроль.</i> Практичні навички.	2
	Всього годин	70

Примітка: * теми, з яких обов'язково повинна бути позитивна оцінка.

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	К-ть год.
1	Підготовка до практичних занять – теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок	78
2. Опрацювання тем, що не входять до плану аудиторних занять (перелік із зазначенням основних питань, що повинні бути вивчені)		
2.1	Основи танатології. 1. Танатологія, визначення, поняття. 2. Визначення і характеристики категоріям смертності. 3. Визначення насильницькій смерті. 4. Визначення ненасильницькій смерті, її види. 5. Клінічна смерть, визначення, поняття. 6. Біологічна смерть, визначення, поняття.	2

	7. Характеристика ознак смерті і посмертних змін.	
2.2	Особливості пухлин дитячого віку. Ембріональні пухлини. Герміногенні пухлини. Тератоми та тератобластоми. Пухлини «дорослого типу». 1. Особливості пухлинного росту в дитячому віці. 2. Ембріональні пухлини, герміногенні пухлини, морфологічна характеристика. 3. Тератоми та тератобластоми, класифікація, морфологічні прояви. 4. Пухлини «дорослого типу», види, морфологічна характеристика.	2
2.3	Анемії. Тромбоцитопатії. 1. Анемії, визначення, класифікація. 2. Постгеморагічні анемії, причини та патологічна анатомія гострих та хронічних анемій. 3. Анемія внаслідок порушення кровотворення, причини, патологічна анатомія анемії внаслідок недостатності заліза, вітаміну В12, гіпо- та апластичні анемії. 4. Анемії внаслідок підвищеного кроворуйнування: гемолітичні анемії, їх патологічна анатомія. 5. Тромбоцитопенія та тромбоцитопатія: визначення, класифікація, патологічна анатомія.	2
2.4	Гістоморфологічне дослідження біоптату лімфатичних вузлів. 1. Лімфатична система: будова і функції. 2. Патологічні зміни в лімфовузлах при первинному та вторинному ураженні. 3. Особливості морфологічних досліджень лімфатичних вузлів.	2
2.5	Підготовка до комп'ютерного модульного контролю.	10
2.6	Захворювання кістково-м'язової системи: паратиреоїдна остеодистрофія, фіброзна дисплазія кісток, остеопороз, хвороба Педжета. Захворювання суглобів. Хвороби скелетних м'язів. 1. Причини паратиреоїдної остеодистрофії, патогенез, патологічна анатомія, причини смерті. 2. Етіологія та патогенез фіброзної дисплазії, види, патологічна анатомія. 5. Остеопороз, патогенез, класифікація, патологічна анатомія. 6. Хвороба Педжета, форми пато- і морфогенез. 7. Патологічна анатомія хвороби Педжета, ускладнення. 8. Захворювання суглобів, різновиди, патологічна анатомія, причини смерті. 9. Хвороби скелетних м'язів, різновиди, патологічна анатомія, причини смерті.	2
2.7	Системні васкуліти: вузликовий періартеріїт, артеріїт Такаюсу, скроневий (гігантоклітинний) артеріїт, гранульоматоз Вегенера, облітеруючий тромбангіїт, хвороба Кавасаки, пурпура Шенляйн-Геноха, хвороба і синдром Рейно. 1. Визначення, класифікація та патогенез васкулітів. 2. Вузликовий періартеріїт, морфологічна характеристика. 3. Артеріїт Такаюсу, морфологічна характеристика. 4. Скроневий (гігантоклітинний) артеріїт, морфологічна характеристика. 5. Гранульоматоз Вегенера, морфологічна характеристика. 6. Облітеруючий тромбангіїт, морфологічна характеристика. 7. Хвороба Кавасаки, пурпура Шенляйн-Геноха, хвороба і синдром Рейно, морфологічна характеристика.	2
2.8	Цереброваскулярні хвороби. Постреанімаційна енцефалопатія та синдром смерті мозку. 1. Визначення поняття цереброваскулярні хвороби. 2. Етіологія, фактори ризику, фонові захворювання, класифікація. 3. Судинно-дисциркуляторні енцефалопатії, класифікація, причини, морфологічні прояви. 4. Інфаркт головного мозку, форми, причини, морфологічні прояви.	2

	5. Крововилив у мозок, форми, причини, морфологічні прояви. 6. Ускладнення та причини смерті при цереброваскулярних хворобах. 7. Постреанімаційна енцефалопатія та синдром смерті мозку, патоморфологія.	
2.9	Хвороби ендокарда та міокарда: кардіоміопатії, ендокардити, міокардити. 1. Кардіоміопатії, визначення, класифікація. 2. Макро-мікроскопічні зміни при різних формах кардіоміопатій. 3. Ураження ендокарда, класифікація, морфологічна характеристика.	2
2.10	Особливо небезпечні (конвекційні, карантинні) інфекції. Сифіліс. 1. Туляремія, патоморфологія, наслідки, значення для організму. 2. Сибірка, патоморфологія, наслідки, значення для організму. 3. Чума, патоморфологія, наслідки, значення для організму. 4. Етіологія, шляхи зараження, патогенез сифілісу. 5. Класифікація сифілісу. 6. Патоморфологія різних періодів сифілісу	2
2.11	Патологія плаценти. 1. Плацента при багатоплідній вагітності. 2. Інволютивні зміни та компенсаторно-приспосувальні процеси в плаценті. 3. Класифікація патологій плаценти. 4. Розлади кровообігу плаценти, види, морфологічна характеристика. 5. порушення процесів імплантації та плацентації. 6. Патологія дозрівання плаценти. 7. Плацентарна недостатність, класифікація, клініко-морфологічна особливість. 8. Інфекційні ураження плаценти: класифікація, клініко-морфологічна особливість. 9. Пухлини плаценти, класифікація: клініко-морфологічна особливість. 10. Патологія пуповини та плодових оболонок: класифікація, клініко-морфологічна особливість.	2
	Разом	108

Індивідуальні завдання не передбачені.

Перелік теоретичних питань для підготовки здобувачів вищої освіти до екзамену

1. Предмет і задачі патоморфології. Основні етапи розвитку патоморфології.
2. Методи патологоанатомічної діагностики (розтин, біопсія, морфологічне дослідження операційного матеріалу).
3. Методи гістологічних забарвлень: елективні та селективні (виявлення жирів, вуглеводів, амілоїду; феномен метахромазії).
4. Морфологічні зміни клітин як відповідь на стресорне та токсичне пошкодження (паренхіматозні/клітинні дистрофії): гіаліново-крапельна, гідропічна, рогова.
5. Морфологічні зміни клітин як відповідь на стресорне та токсичне пошкодження (паренхіматозні/клітинні дистрофії). Клітинні дистрофії: жирова, вуглеводна.
6. Морфологічні зміни екстрацелюлярного матриксу (строми) як відповідь на пошкодження (стромально-судинні дистрофії). Патоморфологія накопичення складних білків (мукоїдне набухання, фібриноїдне набухання).
7. Морфологічні зміни екстрацелюлярного матриксу (строми) як відповідь на пошкодження (стромально-судинні дистрофії). Патоморфологія накопичення складних білків – гіаліноз.
8. Морфологічні зміни екстрацелюлярного матриксу як відповідь на пошкодження (стромально-судинні дистрофії). Патоморфологія накопичення ліпідів та вуглеводів.
9. Патоморфологія кумуляції продуктів порушеного метаболізму. Розлади обміну заліза й метаболізму гемоглобіногенних пігментів..
10. Патоморфологічні прояви порушення утворення меланіну.
11. Патоморфологічні прояви порушення обміну нуклеопротейдів, ліпофусцину.
12. Звапніння (кальциноз) тканин. Утворення каменів.

13. Основи танатології (народження і смерть людини, періоди танатогенезу, ознаки клінічної смерті, причини і ранні ознаки біологічної смерті, трупні зміни).
14. Некроз: визначення, класифікація, клініко-морфологічні форми, мікроскопічні ознаки. Особливості некрозу в дитячому віці.
15. Некроз: клініко-морфологічні форми. Коагуляційний і колікваційний некроз.
16. Некроз: визначення, клініко-морфологічні форми. Гангрена, секвестр: визначення, види, причини та умови виникнення, морфологія, значення.
17. Некроз: визначення, клініко-морфологічні форми. Інфаркт: визначення, класифікація, причини та умови виникнення, морфологія, значення.
18. Розлади кровообігу: загальна характеристика, класифікація.
19. Артеріальне повнокрів'я: визначення, класифікація, причини виникнення, морфологія, значення.
20. Гостре і хронічне венозне повнокрів'я: визначення, причини та умови виникнення, морфологія, наслідки, значення.
21. Недокрів'я: визначення, види, причини, умови виникнення, морфологія, наслідки.
22. Кровотеча: визначення, види, причини, умови виникнення, морфологія, наслідки.
23. Тромбоз: визначення, причини виникнення, морфологія тромбу, наслідки.
24. Емболія: визначення, класифікація, результати, значення.
25. Тромбоемболія: визначення, морфологічні прояви, наслідки, значення.
26. Жирова, повітряна і тканинна емболії: визначення, причини, морфологія, наслідки.
27. Шок: визначення, види, морфологічні прояви, значення.
28. Запалення, загальні відомості. Етіологія, морфологія запалення. Ознаки запалення. Особливості запалення в пренатальний період, у новонароджених і дітей.
29. Запалення, термінологія і класифікація. Клініко-морфологічні форми запалення.
30. Ексудативне запалення: визначення, форми ексудативного запалення.
31. Серозне і фібринозне запалення: причини, морфологія, наслідки, значення.
32. Гнійне запалення: етіологія, класифікація, морфологічна картина, наслідки, значення.
33. Геморагічне, катаральне, гнильне запалення: причини, морфологічна картина, наслідки.
34. Продуктивне (проліферативне) запалення: визначення, види продуктивного запалення. Проміжне (інтерстиційне) запалення.
35. Гранульоматозне запалення: етіологія, морфогенез, класифікація, наслідки гранульом.
36. Специфічні та неспецифічні гранульоми. Туберкульозна гранульома. Морфологічна характеристика.
37. Специфічні та неспецифічні гранульоми. Сифілітична гранульома (гума). Морфологічна характеристика.
38. Специфічні та неспецифічні гранульоми. Лепрозна гранульома (лепрома). Склеромна гранульома. Мікотична гранульома. Морфологічна характеристика.
39. Продуктивне запалення з утворенням поліпів і гострокінцевих кондилом. Морфологічна характеристика
40. Амілоїдоз: визначення, принципи класифікації, морфологічна характеристика.
41. Зміни вилючкової залози, що виникають при порушеннях імуногенезу в різні вікові періоди.
42. Імунна система в пренатальний і постнатальний період. Особливості первинної і вторинної імунної недостатності у дітей.
43. Реакції гіперчутливості: механізм розвитку, характеристика
44. Аутоімунні хвороби: визначення, класифікація, морфологічні прояви.
45. Імунодефіцитні синдроми: визначення, класифікація, причини, морфологічні прояви.
46. Реакція відторгнення трансплантату, види.
47. Компенсація і пристосування: визначення, види.
48. Гіпертрофія: визначення, класифікація, морфологічні прояви, наслідки, значення.

49. Морфо-функціональні особливості гіпертрофії міокарда: морфологічні прояви, наслідки, значення для організму.
50. Гіперплазія: визначення, класифікація, морфологічні прояви, наслідки, значення.
51. Атрофія: визначення, види, морфологічні прояви, наслідки, значення для організму.
52. Метаплазія: визначення, морфологічні прояви, наслідки, значення для організму.
53. Регенерація: визначення, класифікація, морфогенез, значення для організму.
54. Особливості регенерації окремих тканин і органів: регенерація сполучної тканини, покривного епітелію, кровоносних судин, міокарда, печінки.
55. Організація, фіброз, склероз, цироз. Визначення, морфогенез, наслідки, значення.
56. Види загоєння ран. Динаміка репаративного процесу при різних видах загоєння ран.
57. Визначення пухлинного росту, сучасні теорії канцерогенезу.
58. Визначення пухлинного росту, властивості пухлин.
59. Передпухлинні (передракові) стани і зміни. Облігатний і факультативний передрак.
60. Поняття про тканинний і клітинний атипізм при пухлинному рості.
61. Морфогенез та гістогенез пухлин. Види росту пухлин.
62. Принципи класифікації пухлин. Відмінні риси доброякісних і злоякісних пухлин.
63. Метастазування: визначення поняття, шляхи, види, закономірності, механізми.
64. Загальна характеристика і номенклатура пухлин з епітеліальних тканин.
65. Загальна характеристика номенклатура, морфологічні особливості доброякісних органонеспецифічних епітеліальних пухлин.
66. Загальна характеристика номенклатура, морфологічні особливості злоякісних органонеспецифічних пухлин епітеліальних тканин. Гістологічні варіанти, метастазування.
67. Загальна характеристика номенклатура, морфологічні особливості доброякісних і злоякісних органоспецифічних пухлин (органоспецифічні пухлини шкіри, молочної залози, печінки).
68. Загальна характеристика і номенклатура пухлин з тканин, похідних мезенхіми.
69. Загальна характеристика, номенклатура, морфологічні особливості доброякісних і злоякісних пухлин м'язових тканин.
70. Загальна характеристика, номенклатура, морфологічні особливості доброякісних і злоякісних пухлин власне сполучної (фіброзної) тканини.
71. Загальна характеристика, номенклатура, морфологічні особливості доброякісних і злоякісних пухлин кісткової тканини
72. Загальна характеристика, номенклатура, морфологічні особливості доброякісних і злоякісних пухлин хрящової та жирової тканин.
73. Загальна характеристика, номенклатура, морфологічні особливості доброякісних і злоякісних пухлин кровоносних і лімфатичних судин.
74. Загальна характеристика, номенклатура, класифікація, морфологічні особливості пухлин центральної нервової системи (астрогліальні, олігодендрогліальні, епендимні, нейрональні, менінгеальні).
75. Загальна характеристика, номенклатура, класифікація, морфологічні особливості пухлин периферійної нервової системи.
76. Загальна характеристика, номенклатура, класифікація, морфологічні особливості пухлин меланінутворюючої тканини. Невуси, їх види.
77. Загальна характеристика, номенклатура, класифікація, морфологічні особливості пухлин меланінутворюючої тканини. Меланома.
78. Загальна характеристика, визначення поняття, класифікація лейкозів (гемобластозів).
79. Загальна характеристика, класифікація, морфологічні прояви, стадії перебігу гострого лейкозу (гострий недиференційований, гострий мієлобластний, гострий лімфобластний лейкоз). Причини смерті при гострих лейкозах.
80. Загальна характеристика, класифікація, морфологічні прояви хронічних лейкозів (хронічний мієлоїдний лейкоз, хронічний лімфолейкоз).

81. Загальна характеристика, прояви парапротейнемічних лейкозів. Мієломна хвороба.
82. Лімфоми: визначення поняття, етіологія, класифікація, морфологічні прояви. Основні морфологічні типи неходжкінських лімфом.
83. Хвороба Ходжкіна (лімфогранулематоз): класифікація, морфологічні прояви.
84. Гістоморфологічне дослідження біоптату лімфатичних вузлів.
85. Тромбоцитопатії: загальна характеристика, класифікація, морфологічні прояви.
86. Анемії: характеристика, класифікація, морфологічні прояви.
87. Анемії внаслідок порушення кровотворення: загальна характеристика, класифікація, морфологічні прояви.
88. Пухлини дитячого віку. Ембріональні пухлини. Герміногенні пухлини. Тератоми та тератобластоми. Пухлини «дорослого типу».
89. Атеросклероз: визначення, загальна характеристика, етіологія, патогенез, фактори ризику. Морфогенез атеросклерозу (на підставі макро- і мікроскопії).
90. Клініко-морфологічні форми атеросклерозу: основні патоморфологічні прояви, ускладнення, причини смерті.
91. Гіпертонічна хвороба: визначення поняття, етіологія, патогенез, фактори ризику, класифікація, стадії перебігу, морфологічні зміни в серці та судинах.
92. Клініко-морфологічні форми гіпертонічної хвороби. Зміни нирок при гіпертонічній хворобі (на макро- мікроскопічному рівні).
93. Поняття про вторинні (симптоматичні) гіпертензії.
94. Ішемічна хвороба серця: визначення, характеристика, етіологія, патогенез, фактори ризику, класифікація. Гостра вогнищева ішемічна дистрофія міокарда: основні патоморфологічні прояви, методи діагностики, наслідки, причини смерті.
95. Гострий інфаркт міокарда: визначення, загальна характеристика, епідеміологія, класифікація. Макро-мікроскопічні зміни (динаміка тканинних реакцій) на різних стадіях гострого інфаркту міокарда. Ускладнення, наслідки, причини смерті.
96. Хронічна ішемічна хвороба серця: визначення, загальна характеристика, класифікація, ускладнення, наслідки, причини смерті. Морфологічні прояви хронічної серцево-судинної недостатності.
97. Ревматизм: визначення, характеристика, етіологія, патогенез, класифікація, основні патоморфологічні прояви в легенях, суглобах, головному мозку. Ураження серця: класифікація, патоморфологія, ускладнення, наслідки, причини смерті. Особливості міокардиту та ураження головного мозку у дітей.
98. Ревматоїдний артрит: загальна характеристика, етіологія, патогенез. Основні патоморфологічні прояви у внутрішніх органах і суглобах, ускладнення, наслідки, причини смерті.
99. Системний червоний вовчак: характеристика, етіологія, патогенез. Основні патоморфологічні прояви, діагностичні критерії, ускладнення, причини смерті.
100. Набуті вади серця: визначення, етіологія, патогенез, класифікація, особливості гемодинаміки.
101. Хвороби нирок: клініко-морфологічна класифікація. Пієлонефрит: визначення, етіологія, патогенез, класифікація, патоморфологія, ускладнення. Морфологічні прояви хронічної ниркової недостатності.
102. Хвороби нирок: клініко-морфологічна класифікація. Гострий, підгострий і хронічний гломерулонефрити: етіологія, патогенез, класифікація, патоморфологія, наслідки, ускладнення.
103. Некротичний нефроз: етіологія, патогенез, стадії, патоморфологія, наслідки, ускладнення.
104. Захворювання стравоходу (езофагіти, грижі, пухлини): класифікація, морфологічні прояви, ускладнення, наслідки.
105. Гострий гастрит: загальна характеристика, етіологія, патогенез, класифікація, морфологічні прояви, ускладнення, наслідки.

106. Хронічний гастрит: загальна характеристика, етіологія, патогенез, класифікація, морфологічні прояви, ускладнення, наслідки.
107. Виразкова хвороба шлунка і 12-палої кишки: загальна характеристика, етіологія, патогенез, морфогенез хронічної виразки. Морфологічні особливості хронічної виразки (на макро–мікроскопічному рівнях). Ускладнення хронічної виразки. Причини смерті.
108. Ентерити, коліти: загальна характеристика, етіологія, патогенез, класифікація, морфологічні прояви, ускладнення, наслідки.
109. Захворювання апендикса: апендицит. Визначення, загальна характеристика, етіологія, патогенез, класифікація, основні патоморфологічні прояви, ускладнення, причини смерті.
110. Рак шлунка: характеристика, епідеміологія, морфогенез, гістогенез, класифікація (на підставі макро- і мікроскопії), метастазування, ускладнення, причини смерті.
111. Захворювання печінки: загальна характеристика, класифікація. Гепатози (прогресуючий масивний некроз печінки, жирова дистрофія печінки): етіологія, патогенез, морфологічні прояви, ускладнення, наслідки.
112. Гепатити: загальна характеристика, класифікація. Морфологічні особливості гострого та хронічного гепатиту. Морфологічні особливості алкогольного гепатиту.
113. Вірусні гепатити: загальна характеристика, класифікація, епідеміологія, етіологія, патогенез, клініко-морфологічні форми вірусного гепатиту, наслідки, ускладнення.
114. Цироз печінки: визначення поняття, загальна характеристика, класифікація, етіологія, патогенез. Морфологічні особливості та морфогенез постнекротичного, портального та біліарного цирозу, ускладнення, причини смерті. Особливості обмінно-аліментарних цирозів у дітей.
115. Рак печінки: класифікація, морфологічні особливості, ускладнення.
116. Захворювання підшлункової залози: панкреатит, пухлини підшлункової залози. Характеристика, класифікація, патоморфологія, ускладнення, причини смерті.
117. Черевний тиф: загальна характеристика, етіологія, патогенез. Патоморфологічна характеристика загальних і місцевих змін. Ускладнення, причини смерті.
118. Дизентерія: загальна характеристика, етіологія, патогенез. Патоморфологічна характеристика загальних і місцевих змін. Ускладнення, причини смерті.
119. Холера: загальна характеристика, етіологія, патогенез, стадії. Патоморфологічні прояви. Специфічні і неспецифічні ускладнення, причини смерті.
120. Гострий бронхіт: загальна характеристика, етіологія, патогенез. Патоморфологічна характеристика. Ускладнення, результат.
121. Пневмонії: загальна характеристика, класифікація. Крупозна пневмонія: етіологія, патогенез, морфогенез, патоморфологічна характеристика. Наслідки. Легеневі і позалегеневі ускладнення, причини смерті.
122. Пневмонії: загальна характеристика, класифікація. Бронхопневмонія і проміжна (інтерстиційна) пневмонія: етіологія, патогенез, класифікація, патоморфологія. Особливості пневмоній у новонароджених та дітей раннього віку.
123. Хронічні неспецифічні захворювання легень: загальна характеристика, механізми розвитку. Хронічний бронхіт, бронхоектази: етіологія, патогенез, класифікація, патоморфологічна характеристика. Наслідки, ускладнення
124. Хронічні неспецифічні захворювання легень: загальна характеристика, механізми розвитку. Емфізема легень, пневмофіброз: етіологія, патогенез, класифікація, патоморфологічна характеристика. Наслідки, ускладнення.
125. Пневмоконіози: класифікація, стадії, морфологічна характеристика.
126. Рак легені: загальна характеристика, епідеміологія, етіологія, патогенез. Клініко-анатомічна класифікація, морфологічні особливості. Особливості метастазування, ускладнення, причини смерті.

127. Туберкульоз: характеристика, етіологія, патогенез. Первинний туберкульоз: визначення, шляхи зараження. Патоморфологічні прояви, характеристика первинного туберкульозного комплексу. Варіанти перебігу, результат.
128. Туберкульоз: загальна характеристика, епідеміологія, етіологія, патогенез. Гематогенний туберкульоз: визначення, види гематогенного туберкульозу. Патоморфологічна характеристика. Наслідки.
129. Туберкульоз: загальна характеристика, епідеміологія, етіологія, патогенез. Вторинний туберкульоз: визначення, клініко-морфологічні форми, патоморфологічна характеристика. Ускладнення, причини смерті.
130. Грип: епідеміологія, етіологія, патогенез. Форми грипу. Патоморфологічна характеристика, ускладнення.
131. Covid-19: епідеміологія, етіологія, патогенез. Патоморфологічна характеристика, ускладнення.
132. Кір: епідеміологія, етіологія, патогенез. Патоморфологічна характеристика, прояви в порожнині рота, ускладнення.
133. Дифтерія: епідеміологія, етіологія, патогенез. Клініко-морфологічна класифікація. Патоморфологічна характеристика місцевих та загальних змін. Ускладнення, причини смерті.
134. Скарлатина: епідеміологія, етіологія, патогенез. Клініко-морфологічна класифікація. Періоди перебігу хвороби. Патоморфологічна характеристика місцевих та загальних змін. Ускладнення, причини смерті.
135. Менінгококова інфекція: визначення, класифікація, етіологія, патогенез. Патоморфологічна характеристика. Ускладнення, причини смерті.
136. ВІЛ-інфекція: загальна характеристика, епідеміологія, шляхи зараження, етіологія, патогенез, періоди перебігу ВІЛ-інфекції. Поняття про опортуністичні інфекції. Морфологічні прояви в порожнині рота. Причини смерті.
137. Захворювання щитоподібної залози: види, морфологічна характеристика. Хвороби парашитоподібних залоз: морфологічна характеристика.
138. Хвороби наднирників: морфологічна характеристика. Хвороби гіпофіза: клініко-морфологічна характеристика.
139. Цукровий діабет. Морфологічна характеристика цукрового діабету. Ускладнення цукрового діабету (діабетична ангіопатія, нефропатія, ретинопатія, невропатія): клініко-морфологічна характеристика, прогноз. Причини смерті при цукровому діабеті. Особливості цукрового діабету у дітей.
140. Хвороби жіночої статеві системи: ендометріоз, пухлини шийки і тіла матки. Характеристика, класифікація, патоморфологічні прояви, ускладнення, причини смерті.
141. Хвороби жіночої статеві системи: пухлини і пухлиноподібні процеси молочної залози. Загальна характеристика, класифікація, основні патоморфологічні прояви, ускладнення, причини смерті.
142. Захворювання молочних залоз: класифікація, клініко-морфологічна характеристика.
143. Хвороби чоловічих статевих органів: морфологічна характеристика, наслідки.
144. Спонтанні та медичні аборти: особливості морфологічного дослідження. Ектопічна вагітність: класифікація, патоморфологія, ускладнення, наслідки, причини смерті.
145. ОРН-гестози: морфологічна характеристика змін в організмі матері та в організмі плода. Трофобластична хвороба. Класифікація.
146. Міхуровий заніс, інвазивний міхуровий заніс, хоріокарцинома. Морфологічна характеристика.
147. Патологія плаценти: класифікація, морфологічні особливості.
148. Сепсис як особлива форма розвитку інфекції. Відмінності від інших інфекцій. Поняття про септичне вогнище, вхідні ворота (класифікація, морфологія). Клініко-анатомічні

- форми сепсису (септицемія, септикопемія, септичний (інфекційний) ендокардит). Сепсис новонароджених. Морфологічна характеристика септицемії.
149. Сепсис як особлива форма розвитку інфекції. Відмінності від інших інфекцій. Поняття про септичне вогнище, входні ворота (класифікація, морфологія). Клініко-анатомічні форми сепсису (септицемія, септикопемія, септичний (інфекційний) ендокардит). Морфологічна характеристика септикопемії.
150. Сепсис як особлива форма розвитку інфекції. Відмінності від інших інфекцій. Поняття про септичне вогнище, входні ворота (класифікація, морфологія). Клініко-анатомічні форми сепсису (септицемія, септикопемія, септичний (інфекційний) ендокардит). Морфологічна характеристика септичного (інфекційного) ендокардиту.
151. Асфіксія новонародженого. Недоношеність і переношеність. Затримка внутрішньо-утробного розвитку плоду (ЗВУР). Клініко-морфологічна характеристика, прогноз.
152. Пологова травма: класифікація, морфологічна характеристика.
153. Гемолітична та геморагічна хвороби немовлят: морфологічна характеристика.
154. Хвороби легень перинатального періоду (пневмопатії): морфологічні прояви
155. Асфіксія (пре- та інтранатальна): морфологічна характеристика. Наслідки. Внутрішньоутробні інфекції: морфологічні прояви.
156. Захворювання кістково-м'язової системи. Паратиреоїдна остеодистрофія, фіброзна дисплазія кісток, остеопороз, хвороба Педжета, остеомієліт.
157. Системні васкуліти: вузликовий періартеріїт, артеріїт Такаюса, скроневий (гігантоклітинний) артеріїт, гранульоматоз Вегенера, облітеруючий тромбангіїт, хвороба Кавасакі, пурпура Шенляйн-Геноха, хвороба і синдром Рейно.
158. Церебро-васкулярні хвороби. Постреанімаційна енцефалопатія та синдром смерті мозку.
159. Хвороби ендокарда та міокарда: кардіоміопатії, ендокардити, міокардити.
160. Особливо небезпечні (конвекційні, карантинні) інфекції. Сифіліс.

Перелік практичних навичок до екзамену

Описати макро- та мікропрепарати за алгоритмами діагностики

	Алгоритм до діагностики макропрепарату	Алгоритм до діагностики мікропрепарату
1	Вкажіть українською та латинською мовами назву препарату	Вкажіть забарвлення мікропрепарату тканини (органу)
2	Опишіть макроскопічні зміни органа: розмір, колір, консистенція	Дайте назву тканини (органу) українською мовою
3	Вкажіть патологічний процес	Визначте патологічні зміни (в клітинах, судинах, позаклітинній речовині)
4	Вкажіть можливі наслідки патологічного процесу	Назвіть патологічний процес
5	Вкажіть, при якому захворюванні спостерігається дана патологія	Вкажіть можливі наслідки патологічного процесу
Список макропрепаратів		Список мікропрепаратів
1. Гематома мозку 2. Гемоперикард 3. Мускатна печінка 4. Тромбоз аорти 5. Тромб у вені 6. Вади розвитку. 7. Геморагічні ерозії шлунка 8. Геморагічний інфаркт легені 9. Інфаркт селезінки 10. Гангрена стопи 11. Гіаліноз капсули селезінки 12. Амілоїдоз нирки 13. Метастаз міхурового занеску в легені 14. Фібринозний перикардит 15. Гнильний ендометрит 16. Мозкоподібне набухання пейєрової		1. Жирова дистрофія печінки (заб. Судан III) 2. Жирова дистрофія печінки (заб. г/е) 3. Амілоїдоз селезінки 4. Бура індурація легень (заб. за Перлсом) 5. Гіаліноз капсули селезінки 6. Гідропічна дистрофія нирки 7. Геморагічний інфаркт легені 8. Мускатна печінка 9. Точкові крововиливи в мозок 10. Грануляційна тканина 11. Залозиста гіперплазія ендометрія 12. Гнійний лептоменінгіт 13. Туберкульозна гранульома 14. Кавернозна гемангіома 15. Лімфогранулематоз

бляшки при черевному тифі	16. Меланома
17. Портальний цироз печінки	17. Плоскоклітинний рак зі зроговінням
18. Гнійний лептоменінгіт	18. Некроз епітелію ниркових каналців
19. Виразка шлунка (хронічна)	19. Папілома
20. Первинний туберкульозний комплекс	20. Атеросклеротична бляшка
21. Хоріонепітеліома	(заб. за Хартон)
22. Атеросклероз аорти	21. Тромб з явищами організації
23. Поліп матки	22. Інфаркт міокарда
24. Рак молочної залози	23. Хоріонепітеліома
25. Рак легені центральний	24. Підгострий гломерулонефрит
26. Саркома стегна	25. Абсцес печінки
27. Рак шлунка грибоподібний	26. Фібринозний перикардит
28. Позаматкова вагітність	27. Сифілітична гума
29. Артеріосклеротичний нефроцироз	28. Портальний цироз печінки (заб. ван Гізона)
30. Бура атрофія серця	29. Крупозна пневмонія в стадії сірої
31. Селезінка при хронічному	гепатизації
мієлоїдному лейкозі.	30. Емфізема легень
32. Абсцес печінки	31. Колоїдний зоб
33. Сифілітичний мезаортит	32. Аутоімунний тиреоїдит
34. Апендицит	33. Вишкріб при вагітності
35. Поворотньо-бородавчастий	34. Аденокарцинома
ендокардит	35. Лейкемічна інфільтрація печінки
36. Точкові крововиливи в головний	36. Гліобластома
мозок	37. Поліп
37. фіброміома матки.	38. Гіаліново-крапельна дистрофія печінки
38. Метастази меланоми в печінку	(тільця Маллорі)
39. Гліобластома.	39. Метаплазія епітелію бронха
40. Череп при мієломній хворобі.	40. Капілярна гемангіома

Форма підсумкового контролю успішності навчання: екзамен.

Система поточного та підсумкового оцінювання.

Вхідний контроль здійснюється на першому практичному занятті з метою визначення готовності здобувачів вищої освіти до засвоєння дисципліни шляхом використання тестового контролю їх базисної підготовки.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять, на яких проводиться оцінка знань теоретичного та практичного матеріалу у формі:

- індивідуального усного опитування за теоретичними питаннями;
- тестових завдань;
- розв'язування ситуаційних задач;
- діагностики патологічних процесів чи хвороб на макро- та мікропрепаратах;
- оформлення протоколів практичних занять.

Підсумковий контроль – екзамен - засвоєння здобувачем вищої освіти теоретичного і практичного матеріалу з навчальної дисципліни «Патоморфологія з особливостями дитячого віку»

Екзамен з дисципліни «Патоморфологія з особливостями дитячого віку» проводиться виключно в період екзаменаційних сесій згідно з графіком, що розробляється та доводиться до відома науково-педагогічних працівників кафедри та здобувачів вищої освіти не пізніше, ніж за місяць до її початку.

До екзамену допускаються здобувачі вищої освіти, які:

- не мають невідпрацьованих пропущених аудиторних занять та лекцій,
- набрали мінімальну кількість балів не меншу за 72 (що відповідає середньому балу 3,0 за поточну успішність),
- опанували практичні навички (заповнений і підписаний викладачем робочий зошит),
- виконали фінансові зобов'язання згідно укладених угод (на навчання, проживання в гуртожитку та ін.), про що отримали відмітку в індивідуальному навчальному плані про допуск до сесії у декана (заступника декана).

Екзамен приймають екзаменатори, що затверджуються наказом ректора.

Екзамен проводиться у вигляді усного опитування (за білетом). Питання, що винесені до екзамену та списки макро- і мікропрепаратів доводяться до відома здобувачів вищої освіти за місяць.

Регламент складання семестрового екзамену

1. Екзамен проводиться в один день у два етапи: комп'ютерне тестування та теоретична складова.
2. На першому етапі в день екзамену в кафедральному комп'ютерному класі здобувачі вищої освіти проходять тестування за 20 питаннями (час на виконання – 20 хвилин) з академічної бази КТІ-1.
3. Кожна вірна відповідь за тестове завдання при складанні комп'ютерного контролю зараховується як 1 бал (максимально в сумі за перший етап, відповідно 20 балів).
4. Будь-який результат складання здобувачем вищої освіти комп'ютерного контролю не є підставою для недопуску його до складання теоретичної частини екзамену.
5. Екзаменаційний білет з дисципліни містить три конкретних базових теоретичних (практично-орієнтованих) питання:
 - 1) питання з першого модуля (Загальні патологічні процеси)
 - 2) питання з другого модуля (Спеціальна патоморфологія)
 - 3) діагностування одного макро- та одного мікропрепарату з визначенням назви органа, його тканини, патологічного процесу, змін в тканинах органа, наслідків.Еталонна відповідь на кожне питання передбачає час 3-5 хвилин.
6. Екзаменаційні питання охоплюють найбільш значущі розділи робочої навчальної програми, та в достатній мірі висвітлені в літературних джерелах, які рекомендовані як основні (базові) при вивченні дисципліни.
7. Екзаменаційні білети затверджуються на вченій раді факультету міжнародного, підписуються деканом або його заступником.
8. Кожне питання екзаменаційного білету оцінюється в межах 0-20 балів.
9. За підсумком складання комп'ютерного контролю та теоретичної частини екзамену здобувачу освіти виставляється сумарна оцінка від 0 до 80 балів, конвертація балів у традиційну оцінку не проводиться.
10. За умов порушення здобувачем вищої освіти правил академічної доброчесності (п.2.2.5. Правил внутрішнього розпорядку) під час складання екзамену, отримані результати анулюються, за відповідь виставляється оцінка «незадовільно».
11. У разі незгоди здобувача вищої освіти з оцінкою, отриманою за екзамен, він має право подати апеляцію (у відповідності до «Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти» https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/8Egpm18X2hOVGl4OURn5Agzgjb6RhYwFXPhHuB.pdf).
12. Здобувачі вищої освіти, які під час вивчення навчальної дисципліни, з якої проводиться екзамен, мали середній бал поточної успішності від 4,50 до 5,0 звільняються від його складання і автоматично (за згодою) отримують підсумкову оцінку відповідно до схеми нарахування та розподілу балів (див. нижче), при цьому присутність здобувача освіти на екзамені є обов'язковою. У разі незгоди з оцінкою, зазначена категорія здобувачів вищої освіти складає екзамен за загальними правилами.
13. Здобувач вищої освіти має право на перескладання екзамену не більше 2-х разів і виключно в період екзаменаційної сесії. Дозвіл на перескладання екзамену видається деканом, директором інституту (або його заступником) у вигляді «Персональної відомості перескладання підсумкового контролю», який здобувач освіти отримує в деканаті під особистий підпис за пред'явленням індивідуального навчального плану. При організованому перескладанні екзамену групою здобувачів освіти використовується загальна відомість.

Критерії оцінювання усного опитування (за кожне питання):

18–20 балів – за теоретичне питання одержує здобувач вищої освіти, який повною мірою володіє теоретичним навчальним матеріалом з тем, може використовувати одержані знання для відповіді на питання, обґрунтувати відповідь; засвоїв практичні навички.

14–17 балів – за теоретичне питання одержує здобувач вищої освіти, який у повній мірі володіє теоретичним навчальним матеріалом з тем, може використовувати одержані знання для відповіді на питання, але з деякими утрудненнями обґрунтовує відповідь; засвоїв практичні навички.

10–13 балів – за теоретичне питання одержує здобувач освіти, який недостатньо володіє теоретичним навчальним матеріалом з тем, з утрудненнями використовує одержані знання, не може обґрунтувати свою відповідь; недостатньо засвоїв практичні навички.

0 балів - одержує здобувач вищої освіти, який не володіє знаннями з матеріалу, не може використати одержані знання для відповіді на питання, обґрунтувати відповідь; не засвоїв усі практичні навички.

Критерії оцінювання діагностування макропрепарату та мікропрепарату відповідно:

18–20 балів – здобувач вищої освіти правильно визначив препарат і в повному обсязі обґрунтував відповідь,

14–17 балів – здобувач вищої освіти правильно визначив препарат, але з деякими затрудненнями обґрунтовує відповідь,

10–13 балів – студент правильно визначив препарат, але не зміг обґрунтувати відповідь,

0 балів – не правильно визначений препарат.

Під час оцінювання екзамену здобувачу вищої освіти виставляється оцінка за традиційною 4 бальною системою: «відмінно», «добре», «задовільно» та «незадовільно». Результати складання екзамену здобувачем вищої освіти фіксуються у «Відомості успішності студентів з дисципліни» та скріплюється підписом екзаменатора.

Здобувач вищої освіти має право на перескладання екзамену не більше 2-х разів і виключно в період екзаменаційної сесії

За умов порушення здобувачем вищої освіти правил академічної доброчесності (п.2.2.5. Правил внутрішнього розпорядку) під час складання екзамену, отримані результати анулюються, за відповідь виставляється оцінка «незадовільно».

Уніфікована таблиця відповідності балів за поточну успішність, балам екзамен, та традиційній чотирьохбальній оцінці: https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/NMQ6RVrpAGYuKpw1JoSJApnMMMwbKdxQN9FC2hu.pdf

Оцінка з дисципліни виставляється кафедрою на підставі суми поточної успішності здобувача вищої освіти й оцінки, отриманої за екзамен.

Методи навчання

- вербальні (пояснення, лекція, розповідь, бесіда, інструктаж)
- наочні (спостереження, ілюстрація, презентація)
- практичні (тракувати та описувати мікроскопічні та макроскопічні зміни в органах при різних патологічних процесах)
- пояснювально-ілюстративний або інформаційно-рецептивний (пред'явлення готової інформації науково-педагогічним працівником та її засвоєння здобувачами освіти)
- тематичні дискусії
- аналіз конкретних ситуацій
- частково-пошукові, дослідницькі методи.

Форми та методи оцінювання

Контрольні заходи оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти включають поточний контроль знань, умінь і навичок.

Контрольні заходи базуються на принципах: відповідності стандартам вищої освіти; використання стандартизованої та уніфікованої системи діагностики, спрямованої на застосування знань; визначеності критеріїв оцінювання; об'єктивності та прозорості технології контролю.

Науково-педагогічний працівник обов'язково оцінює успішність здобувача вищої освіти на кожному занятті за чотирибальною (традиційною) шкалою. Критерії оцінювання визначені робочою навчальною програмою з дисципліни «Патоморфологія з особливостями дитячого віку», яка затверджена на вченій раді факультету міжнародного ПДМУ.

Оцінка успішності є інтегрованою (оцінюються всі види роботи здобувачів вищої освіти як під час підготовки до заняття, так і під час заняття) за критеріями, які доводяться до їх відома на початку вивчення дисципліни. Конвертація поточної оцінки, виставленої за традиційною 4-бальною шкалою, в багатобальну на кожному занятті не проводиться.

Критерії оцінювання знань здобувачів освіти: <https://www.pdmu.edu.ua/n-process/department-npr/normativni-dokumenti>

Методичне забезпечення

1. Плани лекцій, практичних занять та самостійної роботи здобувачів вищої освіти.
2. Силабус з дисципліни «Патоморфологія з особливостями дитячого віку».
3. Тестові та контрольні завдання до практичних занять.
4. Перелік практичних навичок та список макро-мікропрепаратів до екзамену.
5. Перелік питань до екзамену.
6. Навчальні посібники: «Патологія вагітності, плаценти та перинатального періоду», «Загальна патоморфологія», «Спеціальна патоморфологія», «Атлас мікропрепаратів з патоморфології», «Патоморфологія захворювань серцево-судинної системи», «Патологія статевої та ендокринної систем», «Патоморфологія: збірник тестових завдань».

Рекомендована література

Базова(наявна в бібліотеці ПДМУ)

1. Патоморфологія: нац. Підруч. / В.Д.Марковський, В.О.Туманський І.В. Сорокіна П20 та ін., за ред. В.Д.Марковського, В.О.Туманського. — К.: ВСВ «Медицина», 2015 — 936с., кольор.вид.
2. Патологія вагітності, плаценти та перинатального періоду / І.І.Старченко, Б.М.Филенко, Н.В.Ройко. — Полтава — : ПДМУ, 2023. — 120 с.

Допоміжна

1. Загальна патоморфологія / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко та ін. — Полтава, 2016. — 136 с.
2. Спеціальна патоморфологія (базовий курс) для студентів медичних факультетів: навч. посіб. / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М.Филенко та ін.; ВДНЗУ «УМСА». — Полтава, 2017. — 170 с.
3. Атлас мікропрепаратів з патоморфології / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко та ін.; ВДНЗУ «УМСА». — Полтава, 2018. — 208 с.
4. Патоморфологія захворювань серцево-судинної системи / І.І. Старченко, Б.М.Филенко, Н.В.Ройко; УМСА. — Полтава, 2019. — 152 с.
5. Патоморфологія: збірник тестових завдань: навч.посіб. / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко та ін., УМСА. — Полтава, 2020. — 239 с.
6. Патоморфологія основних захворювань ендокринної системи / І.І. Старченко, С.М. Совгіря, Б.М. Филенко, С.А. Проскурня, Н.І. Винник. — Полтава : ПДМУ, 2022. — 108 с.

Інформаційні ресурси

<https://www.testcentr.org.ua/uk/krok>

<http://library.med.utah.edu/WebPath/webpath.html>

<http://repository.pdmu.edu.ua/handle/123456789/36>

Розробники:

Ройко Н.В. — доцент, к.мед.н.

Филенко Б.М. — доцент, к.мед.н.

Проскурня С.А. — доцент, к.мед.н.